

Секція 3. Розвиток готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності

Масліч С.В.

*доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін
м. Біла Церква, Україна*

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Нинішнє суспільство характеризується значним впливом інформаційних технологій на усі сфери життєдіяльності людини. Не є винятком у цьому аспекті й освіта. На сьогоднішній день відходять у минуле традиційні методи навчання, й водночас все більшої популярності набувають інноваційні методики, серед яких – широке впровадження інформаційних технологій в освітній процес. Наразі важко уявити урок теоретичного чи виробничого навчання, під час якого не використовувалися б цифрові пристрої, електронні засоби навчального призначення, ресурси мережі Інтернет. Це означає, що сучасний педагог повинен володіти не лише багажем знань з окремих предметів, а й має вміти використовувати інформаційні й цифрові технології в освітньому процесі.

Питання інформатизації та цифровізації освіти є предметом наукових досліджень багатьох вчених, а саме: В. Бикова, Р. Гуревича, А. Гуржія, М. Кадемії, Л. Карташової, Н. Морзе, М. Пригодія та ін. Однак дана тема не втрачає своєї актуальності й потребує подальшого вивчення. З огляду на це, у представленій статті порушується проблема розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників як однієї з професійно значущих компетентностей.

Нами вже було зауважено, що сучасний освітній процес зазнає значного впливу інформаційних технологій. В Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки зазначається, що інформаційно-комунікаційні та цифрові технології роблять процес навчання мобільним, диференційованим, індивідуальним, підвищують рівень та якість сприйняття, розуміння й засвоєння знань. У документі також наголошується, що формування ґрунтовної національної політики цифровізації освіти є пріоритетною складовою частини реформи освіти [1]. А отже, сучасна освіта потребує від кадрового потенціалу високого рівня інформаційної грамотності та цифрової компетентності, навичок роботи з онлайн-ресурсами, навчальними програмами. Особливим чином це питання загострюється в період сьогодні, коли заклади освіти, в зв'язку з карантинними обмеженнями через поширення коронавірусної інфекції, переходять на дистанційну або змішану форму

Секція 3. Розвиток готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності

навчання. Це зобов'язує викладачів (у закладах професійної (професійно-технічної) освіти – й майстрів виробничого навчання) бути в тренді з часом, використовувати цифрові технології та технології дистанційного навчання при плануванні й проведенні навчальних занять.

Професійна діяльність педагогів зазвичай пов'язана не лише з відтворенням знань, якими він володіє. Успішний педагог постійно навчається, пізнає нове, оволодіває новітні методики й технології. На нашу думку, реалізація концепції навчання впродовж життя є найбільш вдалою й наочною саме серед педагогічних працівників закладів освіти. У документі Європейської Комісії – «Перетворимо Європейський простір навчання впродовж життя реальністю» – вказується, що навчання впродовж життя – це вся діяльність з навчання, що здійснюється протягом життя, з метою вдосконалення знань, умінь і компетенцій в інтересах особистісного, громадянського і соціального розвитку [2]. Удосконалення знань, умінь і компетенцій педагогічними працівниками є запорукою успішної організації освітнього процесу.

З іншого боку, якщо говорити про реалізацію концепції навчання впродовж життя, для нашого дослідження є цікавою Рамкова програма ключових компетентностей для навчання впродовж життя, схвалена Європейським парламентом і Радою Європейського Союзу. Однією з визначених у документі компетентностей є цифрова. Відповідно до нової парадигми освіти, цифрова компетентність являє собою впевнене, критичне і відповідальне використання та взаємодію з цифровими технологіями для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі у житті суспільства. Цифрова компетентність включає цифрову та інформаційну грамотність, комунікацію та співпрацю, створення цифрового контенту, кібербезпеку, вміння вирішувати проблеми [3].

У 2017 році Європейською комісією опубліковано Європейську рамку цифрової компетентності вчителів (DigCompEdu), відповідно до якої визначено 6 основних областей у 22 складниках, у яких проявляється компетентність вчителя. Зміст відповідних областей нами представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Зміст основних областей цифрової компетентності вчителів

Область	Зміст
<u>Область 1.</u> Професійна залученість	Використання цифрових технологій для спілкування, співпраці та професійного розвитку
<u>Область 2.</u> Цифрові ресурси	Пошук, створення та поширення

Секція 3. Розвиток готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності

	цифрових ресурсів
<u>Область 3.</u> Навчання та викладання	Керування та організація використання цифрових технологій у викладанні та навчанні
<u>Область 4.</u> Оцінювання	Використання цифрових технологій та стратегій для вдосконалення оцінювання
<u>Область 5.</u> Розширення можливостей учнів	Використання цифрових технологій для вдосконалення інклюзії, персоналізації та активного залучення учнів
<u>Область 6.</u> Сприяння цифровій компетентності учнів	Забезпечення можливостей креативного та відповідального використання цифрових технологій для роботи з інформацією, комунікації, створення контенту, добробуту та розв'язування проблем

Джерело: складено автором на основі [4].

Проаналізуємо окремі аспекти розвитку цифрової компетентності педагога в контексті дистанційного й змішаного навчання. Як показує практика, одним із головних питань організації дистанційного та змішаного навчання стало вміння налагоджувати комунікацію серед учасників освітнього процесу. В Положенні про дистанційне навчання зазначається, що така форма організації освітнього процесу передбачає «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [5].

Взаємодія учасників освітнього процесу може відбуватися в синхронному (коли всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання) й асинхронному (з затримкою у часі) режимах. Основними сервісами для організації спілкування в синхронному режимі є Zoom, Google Meet, Teams, Skype for Business. Важливо зауважити, що представлені сервіси не лише забезпечують можливість онлайн-спілкування, а й уможливають такі форми роботи, як «спілкування вчителя з усім класом», «відповідь учня біля дошки»,

Секція 3. Розвиток готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності

«експрес-опитування», «піднята рука», «указка», «дошка», «індивідуальні завдання», «робота біля дошки», «червона паста» та ін. Використання цих функцій робить онлайн-урок насиченим, цікавим й водночас наближеним до очного навчання. Взаємодія в асинхронному режимі забезпечується спілкуванням в чатах, соціальних мережах, а також через електронне листування, телефонний зв'язок.

Загальновідомо, що вивчення будь-якої теми передбачає контроль та корекцію знань учнів. У режимі дистанційного навчання цей процес потребує особливого підходу. Передусім, варто зауважити, що такий контроль здебільшого відбувається за допомогою онлайн-тестування. Поширеними ресурсами для створення тестових завдань є Google Форми, Quizizz, Test Pad, Kahoot!, LearningApps. Електронне тестування має низку переваг, серед яких: раціональне використання часу, можливість охоплення великих обсягів навчального матеріалу, автоматизоване виставлення оцінок. Проте, до складання онлайн-тестів необхідно підходити зважено, зокрема дуже чітко формулювати запитання, давати пояснення учням щодо процедури проходження тестування. Не варто забувати, що іноді учні можуть вгадувати правильну відповідь, а іноді, маючи добрі знання, можуть просто розгубитися. Тому при оцінюванні знань, умінь і навичок учнів доцільно використовувати різноманітні методики, у т.ч. методики формувального оцінювання.

Таким чином, можемо констатувати, що розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників є необхідною умовою ефективної організації сучасного освітнього процесу. Від рівня володіння цифровими технологіями залежить успішність та якість знань учнів, формується їх бажання щодо опанування змісту навчальних предметів.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. Дата оновлення: 17.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.11.2020).
2. Commission of the European Communities. Brussels, 21.11. 2001.COM(2001) 678 final. Communication from the Commission “Making a European Area of Lifelong Learning a Reality”. URL: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ> (дата звернення: 22.11.2020).
3. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning [Electronic resource]. – Available at:

Секція 3. Розвиток готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності

<https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>.

4. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. European Commission: web-site. URL: <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/euro-scientific-and-technical-research-reports/european-framework-digital-competence-educators-digcompedu> (date of reference: 23.11.2020).

5. Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки від 25.04.2013 р. № 466. Дата оновлення: 21.08.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 22.11.2020)

*Меделяєва В.К.
майстер виробничого навчання
ДНЗ «Білицький ПЛ»*

РОЗВИТОК ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ІНОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зміни в сучасній системі освіти значною мірою зумовлені тим, що сучасний учень належить до абсолютно нового за характером типу людини – людини інформаційної, здатної мислити та діяти інноваційно, використовуючи сучасні виробничі технології. Саме інноваційні технології навчання створюють необхідні умови для формування компетентностей та виховання активних громадян, що володіють системою цінностей і спроможні реалізуватися в такому суспільстві.

Якщо новація – це потенційно можлива зміна, то інновація – це зміна реалізована, така, яка з можливості стала реальністю. Новація більшістю дослідників розглядається як зміна, що здійснюється цілеспрямовано і має прогресивну спрямованість на підвищення ефективності освіти.

Для цього й сама освіта має стати інноваційною, якісна освіта має виховувати інноваційну особистість, здатну сприймати і творити зміни, спроможну осягнути потреби в інноваціях. Для забезпечення розвитку інноваційних властивостей майбутніх кваліфікованих робітників у професійній освіті необхідно запроваджувати інноваційні педагогічні та виробничі технології.

Поєднання різних технологій у процесі навчання учнів в Державних навчальних закладах, урахування доцільності їх впровадження – одне з основних завдань сучасного педагога. Організація пізнавальної діяльності з